

זכרון עולם

האשה החשובה ודפנת צדקה וחסד מרת **ורדה שניצר** ע"ה ב"ר מאיר ז"ל תנצב"ה

מאורות הדף היומי

עלון שבועי ללומדי "הדף היומי"

זכרון עולם

איש חי רב פעלים רודף צדקה וחסד ר' **משה שניצר** ז"ל ב"ר מנחם מנדל ז"ל תנצב"ה

בית המדרש דחסידי סוכטשוב

כולל דחסידי סוכטשוב

כולל "סנה משה" ע"ש הרה"ח ר' משה יצחק זיסר ז"ל

בית מדרש למגידי שיעור "דף היומי" חתם סופר 3 תד. 471 ב"ב טל. 03-5775333

יו"ל ע"י ביהמ"ד למגידי שיעור "דף היומי" בראשות הגר"ד קובלסקי שליט"א ♦ לע"נ הר"ר מרדכי קלמן (מוטי) זיסר ב"ר משה יצחק ז"ל

מסכת זבחים ע"ב - ע"ח ♦ טהרות ט', ח' - י', ב'

בס"ד, י"א תמוז תשע"ח

גליון מס' 996

השבוע בגליון

♦ אכילת אסור נטול איסור

♦ חובה לקרוע את ציציות הטלית ברחובות של עיר!

♦ ההבדל בין יין מתוק למי ים ובין מי גשמים למי מעיינות

♦ בין מים למים - בין מי גשמים למי נהרות

♦ אמירת מזמור לתודה בערב תשעה באב

♦ "טעם כעיקר" - יש לעשר את הסכנים!

♦ מצוות הפרשת חלה על פשטידת בשר

♦ דובדבנים כהפרשת "חלה"

♦ הפרשת תרומה על טעם הפרי שנבלע בסכין

דבר העורך

כשהכאב חלף כלא היה

הכאבים, תכפו ובאו בזרועות גלים גלים, מכאן, משם, מן הכתף ומן הפרק, לפתו הללו את ידו הימנית וכירסמו ביציבותה. מעולם לא היה חסון וחזק, אך יודעי דבר ציינו כי אין כל משמעות לכך מול הראומטיזם. הוא חולף על פני אברים ומותירם שמוטים ומדולדלים, ללא התחשבות בעברם המפואר. חסונים, כנידפים מפני כל רוח, אינם יכולים לעמוד בפניו. הוא לא הניח לכאביו להפסיקו מלימודו, אף לא לרגע אחד, אך משהלכה ידו ונחלשה וכמעט יצאה מכלל שימוש עד שאפילו פרוסת לחם לא היה מסוגל לחתוך באמצעותה, החליט כי אין מנוס מלהתחיל לדרוש ברופאים ולהתעסק בתרופות.

לא בקלות עלה בידו להנתק מלימודו ולהלך בין הרופאים. עצם המחשבה על הזמן הרב שילך לאבדון בעת שישוטט בין חכמי הרפואה גרם לו צער רב. הגאון רבי דב בער קראסיק זצ"ל, רבה של קרלויץ, נודע כאחד מגדולי דורו. ספרו "פתחי עולם" אשר חובר על ידו, קדם ל"משנה ברורה" אך במעט, וה"חפץ חיים" אף מזכירו פעמים מספר. מלבד זאת חיבר רבה של קרלויץ ספרי הלכה רבים שנתפרסמו מאד בזמנו, והגהותיו על הרמב"ם נכללות עד היום בכל המהדורות המודפסות של ה"יד החזקה".

לא פלא, איפוא, כי גאון עצום זה חס על כל רגע מזמנו, וכאבו על ביטול התורה מאונס שצפוי לו, רב היה מן הכאב שלפת את ידו.

לפתע, נזכר הגאון, כי מזה זמן רב הוא עוסק בכתיבת ספרו "פתחי עולם" על "שולחן ערוך" חלק "אורח חיים", ספר אשר יסכם את ההלכות כפי

◀◀

דף עה/ב אין מביאין קדשים לבית הפסול

אמירת מזמור לתודה בערב תשעה באב

על המזמורים הנאמרים בפסוקי דזמרה, נמנה פרק ק' בתהילים, הלא הוא "מזמור לתודה". מנהג בני עדות אשכנז שלא לומר "מזמור לתודה" בשבת וביום טוב, בערב יום הכיפורים בערב פסח ובחול המועד של פסח, משום שבמועדים אלו קרבן תודה אינו קרב. ה"טור" (או"ח סימן רפ"א) פוטר טעם זה במילים: "ואינו טעם של עיקר", שכן, הטעם לאמירת מזמור זה בפסוקי דזמרה, הוא משום שיש בו הודאה לה' ולא זכר להקרבנות קרבן תודה. מכל מקום, בסידור רש"י (סימן ת"ז) נכתב, כי בשבת מדלגים על מזמור זה, מאחר שהלוויים היו מזמרים אותו בבית המקדש בעת הקרבנות קרבן תודה, והמתפללים עלולים לטעות, שניתן להקריב קרבן תודה בשבת, והלא אין מקריבים בשבת קרבנות יחיד.

אנו מבינים, כי קרבן תודה לא קרב בשבת, כאמור. כמו כן, לא הוקרב קרבן תודה בחול המועד של פסח, משום שעם התודה הובאו חלות חמץ. אך מה טעם לא הוקרב קרבן תודה בערב הפסח ובערב יום הכיפורים?

ובכן, בסוגייתנו מבואר כי "אין מביאין קדשים לבית הפסול", היינו: אין לגרום לפסילת בשר הקרבן טרם זמנו. וכגון, קרבן שאין ידוע אם קרבן שלמים הוא או קרבן אשם, אסור להקריבו, שהרי, קרבן אשם נאכל יום ולילה וקרבן שלמים נאכל יום לילה ויום, ומאחר שיש להחמיר ולנהוג בקרבן זה כבקרבן אשם, נמצא, שיתכן שלפנינו קרבן שלמים שזמן אכילתו קוצץ ביום, ואין לעשות כן. מעתה, מאחר שקרבן תודה נאכל יום לילה ויום, הקרבנות בערב פסח ובערב יום הכיפורים תקצר את זמן אכילתו, שהרי ביום כיפור לא ניתן לאכול את בשר הקרבן ואת לחמי התודה משום התענית, וכמו כן בחג הפסח לא ניתן היה לאכול את לחמי התודה שהם חמץ. מטעם זה, גם אין אומרים "קרבנות" בערב יום הכיפורים, מלבד את פסוקי קרבן עולה ("שער הציון" תר"ד ס"ק כ"ב).

את שיטת בני עדות ספרד, הנוהגים לומר מזמור לתודה בערב יום כיפור, מבאר בעל ה"חוות יאיר" זצ"ל ("מקור חיים" שם), שהרי קרבן התודה יכול להאכל על ידי חולים שמנועים מלצום מסיבות רפואיות, ונמצא, שלא קוצר זמן אכילת הקרבן...

רעיון דומה נדחה על ידי בעל ה"אבני נזר" (שו"ת או"ח סימן תנ"ט), שנשאל, מדוע הקרבנות בערב יום הכיפורים מקצרת את זמן אכילת בשר הקרבן, הרי ילדי הכהנים רשאים לאכול ביום הכיפורים, נמצא, שלא קוצר במאומה זמן אכילת הקדשים. במענה לשאלה זו הוא משיב, כי לא זו בלבד שאין

לעילוי נשמת

הר"ר **יהודה דוד** ז"ל

ב"ר פנחס יוסף ז"ל

נלב"ע י"ב בתמוז תשס"ג

תנצב"ה

לעילוי נשמת

ר' **בנימין (בענו) צאודר** ז"ל

ב"ר יונה הי"ד נלב"ע י"ב באייר תשס"ב

ומרת **מינה צאודר** ע"ה

ב"ר מרדכי ז"ל נלב"ע י"ח בתמוז תשס"ב

תנצב"ה

הונצחו ע"י משפח' גוטמן שיחי - פ"ת

לעילוי נשמת

הבחור **אהרון פרידמן** ז"ל

ב"ר אליעזר דוד ז"ל

נלב"ע י"ג בתמוז תשמ"ג

תנצב"ה

נר ה' נשמת אדם

הרה"ח ר' **אברהם** ז"ל ב"ר ישראל שמעון ז"ל

נלב"ע ע"ש ק"י בתמוז תש"ם **תנצב"ה**

הונצח ע"י המשפחה שיחי

לקצר את שיעור זמן אכילת הקרבן, אלא שאף אין לצמצמו ולהגביל את **אפשרויות** האכילה, ולפיכך, אין להקריב קרבן תודה בערב יום כיפור, משום שהכהנים הגדולים יהיו מנועים מאכילת בשרו בכל הזמן הראוי לאכילה [עיי' שם שהוכיח דבריו ממשנה במס' מעשר שני פ"ג ועיי' שם עוד דחייה לשאלה זו].

היו מבני עדות אשכנז שנמנעו לומר "מזמור לתודה" בערב תשעה באב, כמנהגם בערב יום כיפור. אך המהרש"ל (שו"ת סימן ס"ד) מוחה, כי טעות בידם, שהרי בערב יום כיפור אין אומרים מזמור לתודה, כדי שלכשיבנה בית המקדש לא יבואו לכלל טעות ויקריבו קרבן תודה בערב יום כיפור. אולם, שונה הדבר בתשעה באב, שכאשר יבנה בית המקדש במהרה בימינו, יהפוך יום אבל זה לששון ולשמחה, וניתן יהיה לאכול בו, ובוודאי שגם ניתן יהיה להקריב קרבן תודה בערב תשעה באב...

הפסוק הראשון בפרק תהילים, שונה משאר הפסוקים: מנהג מעניין ביותר מובא במהרי"ל (הל' פסח), לומר "מזמור לתודה" בערב פסח, תוך דילוג על המילים "מזמור לתודה". המהר"י ענגיל (גליוני הש"ס, מגילה כא/ב) מציין, כי למרות שאין לקטוע פסוק באמצעו (תענית כז/ב), שונה הדבר בפסוק הראשון שבכל פרק תהילים, שאותו ניתן לקטוע. בקשר לכך נציין את שכתב רש"י בסידורו (שם), כי פרק "מזמור לתודה" מונה ארבעה פסוקים, כנגד ארבעה מיני לחמי תודה שהובאו עם קרבן התודה. אמנם, כל מתפלל יודע כי פרק "מזמור לתודה" מונה חמישה פסוקים: "ואם תאמר חמשה הן, **פסוק ראשון אינו אלא דברי סופר**, ומעבדו את ה' בשמחה מתחיל המזמור" והפסוק הראשון אינו נחשב מגוף המזמור! ידיעה זו היתה כה פשוטה לרבי יעקב חגיז, בעל שו"ת "הלכות קטנות" (סימן ס"ט), עד שהורה, כי מי שקיבל על עצמו לומר מספר מסויים של פסוקי תהילים, בל ימנה את הפסוק הראשון של פרקי התהילים! (ראה מהר"י ענגיל בגליוני הש"ס, מגילה כא/ב).

דף עח/א נותן טעם ברוב לאו דאורייתא

"טעם כעיקר" - יש לעשר את הסכינים!

במסכת עבודה זרה [מאמר "דינו של מאכל שבושל במזיד בכלי שאינו בן יומיו"] התייחסנו בהרחבה למושג "טעם כעיקר", הקובע כי טעם של מאכל, כמוהו כמאכל בעצמו, וכל דיני המאכל עליו. לפיכך, כאשר שני מאכלים התבשלו יחדיו, אין מתייחסים אל המאכל הקטן כ"מיעוט" בתוך "רוב", שהרי טעמו של המיעוט מורגש בכל המאכל, וממילא אינו מיעוט. בשורות הבאות, נתמקד בנידון אקטואלי ובחקירה יפה בדיון "טעם כעיקר".

מצוות הפרשת חלה על פשטידת בשר: מאחר ש"טעם כעיקר", ועלינו להתייחס אל טעם המאכל כאל המאכל בעצמו, יתכן מצב שאדם יקיים מצוות הפרשת חלה על... בשר! הכיצד? ובכן, כאשר לפנינו מאפה עם בשר, הרי טעם המאפה חדר לתוך הבשר. מעתה, יש לאחוז בחתיכת מאפה ולהפריש אותה כמצוות חלה הן על המאפה והן על טעם המאפה שבבשר... [עיי' "בית יוסף" יו"ד סימן שכ"ד, ש"ך שם ס"ק כ"ד, "מחנה אפרים" הל' מעשר פרק י"ב, "חזון איש" דמאי י"ג ה.].

דובדבנים כהפרשת "חלה": לא זו בלבד, אלא שה"חזון איש" זצ"ל (דמאי שם) אף פסק, כי ניתן להפריש "חלה" מדובדבנים. וכגון, דובדבנים שנאפו עם עיסה, ספגו ממנה טעם ומאחר ש"טעם כעיקר" ניתן להתייחס אל טעם העיסה שבדובדבן כעיסה עצמה, ולהפריש את הדובדבן עם טעם העיסה כ"חלה" [ועיי' ב"חזון איש" שם, ט"ו ט', בכמות הפרשה בתרומ'מ, ובדין חילול מעשר שני].

הפרשת תרומה על טעם הפרי שנבלע בסכין: אכן, מאחר ש"טעם כעיקר", יהודי שהביא לביתו פירות "טבל", חתכם בסכין ולאחר מכן הפריש מהם תרומות ומעשרות, עליו לכוון בשעת ההפרשה גם על טעם הפירות שנבלע בסכין, שהרי טעם זה "טבל" הוא. אולם, גם אם לא כיון כן בשעת הפרשת התרומות והמעשרות, לדעת כמה מן הפוסקים, יש להקל בדיעבד [עיי' רמב"ם הל' תרומות פ"ד הל' כ"א], משום שחכמים התנו שכל הפרשת תרומות ומעשרות תחול גם על טעם הטבל שנבלע במקומות שונים (ראה "דרך אמונה" ביאור ההלכה ד"ה "שתנאי ב"ד הוא").

היש איסור חמץ בטעם חמץ? עדיין שומה עלינו לברר שאלה יסודית. נוכחנו, כי טעם המאכל נושא בחובו את כל דיני המאכל שממנו יצא. והנה, הראב"ן (עבודה זרה דין ש"ג) פוסק, כי המשחה בביתו בפסח כלים שטעם חמץ בלוע בהם, **אינו עובר על איסור** "בל יראה ובל ימצא". מוכח, לכאורה, כי רק כאשר הטעם מתערב במאכל אחר, מתעוררות התכונות המוטבעות בו מכח המאכל שממנו יצא והוא נחשב כ"אוכל", אך כל עוד הטעם בלוע בכלי הוא אינו "אוכל", ולפיכך, אינו נחשב "חמץ". מעתה, יש להבין, כיצד ניתן להפריש תרומות ומעשרות על טעם הבלוע בכלי, הרי כפי שטעם זה אינו "חמץ" משום שאינו אוכל, כך גם אין הוא "טבל" משום שאינו אוכל?

אוכל אסור נטול איסור: לשאלה זו, שעורר הגאון רבי שלמה זלמן אויערבאך זצ"ל ("מעדני ארץ" הל' תרומות פ"ב סוף הל' א'), מתייחס הגאון רבי חיים קנייבסקי שליט"א ("דרך אמונה" הל' תרומות פ"ד הל' כ"א בביאור ההלכה), המבאר, כי למרות שכל זמן שהטעם מבודד ואינו מעורב באוכל, לא חלו עליו בפועל האיסורים של המאכל ממנו יצא, אך כבר כעת הוא מכונה "אוכל", אלא שהוא נטול איסורים. ממילא, לפנינו אוכל שלא הופרשו ממנו תרומות ומעשרות, ואין כל עילה לכך שלא ניתן יהיה להפריש ממנו, למרות שהאיסורים הנובעים מאי הפרשה, אינם באים לידי ביטוי במצבו הנוכחי [עיי' שם שהוכיח את דבריו, וסיים "ואכתי צע"ק בכ"ז"].

פסקי גדולי הפוסקים. הוא הויעיד את הספר לכל אדם, תלמיד חכם כעם הארץ, צורב כאיש פשוט, וראה חשיבות מרובה ביצירתו זו. אלא שלאחרונה נטל פסק זמן ממלאכת הכתיבה, עקב טרדות שונות ומטלות תכופות.

"שמא", הררר הגאון, "אולי... אולי... חולשת ידי, הכאבים הנוראים באו על שום כך? אפשר מבקשים הם לזרזי ולהזכירני "על מי נטשת את הצאן"? **רבי** דב בער תכף מעשה למחשבה. בעמל הוא נטל את הקולמוס בידו, ובעוד צירי כאב חדים כמחט חותכים בבשרו, טרח לייצב את ידו כדי לטבול את הקולמוס בקסת הדיו. והנה, לפתע, ידו כותבת! כוחה חזר אליה והנה היא מברירה לגמרי. הכאבים, החולשה, הראומטים - כולם נעלמו כלא היו!

תחושת רפיון מענג פשתה בזרועו. כהרף עין התפוגגו כאביו ויסוריו ולידו היתה עדנה.

עתה כבר עסק רבי דב בער במלאכתו, מלאכת הקודש, במרץ וללא הפסקה.

ברם, בחלוף זמן מה, מחמת טרדות ועיכובים שונים הוא נאלץ לזנוח את כתיבתו שנית, וזמן קצר לאחר מכן, ידו חלתה מחדש. הפעם, רבי דב בער לא המתין רבות. "הלא תרופתי ידועה", אמר לעצמו, נטל את הקולמוס והמשיך במלאכת כתיבת ספרו ועריכתו עד גמירה.

שוב לא חלתה ידו לעולם!!!

מעשה רווי קדושה זה כלול בהקדמה לספר "פתחי עולם" של רבי דב בער קראסיק זצ"ל, ונמסר לנו על ידי יהודי נכבד, אשר בספרייתו הענפה מצוי ספר נדיר זה.

המעוניין לזכות את הרבים בסיפור מעניין, או בעובדה מרתקת שניתן ללמוד מהם מוסר השכל, מוזמן לפנות למערכת מאורות הדף היומי, ואנו נפרסם זאת בע"ה בטור זה. כתובתנו: ת.ד. 471 בני ברק. פקס: 03-570-67-93 דוא"ל: mendelson@meorot.co.il

בברכת התורה, העורך

פנינים

דף עה/א תוספות, כגון ערל שמתו אחיו מחמת מילה

שומר מצווה לא ידע דבר רע

"החכם צבי" (שו"ת סי' א') דן, אם יש להתיר

"התחברתי והרגשתי את מתיקות התורה"

בדרך, בבית, בעבודה,
24 שעות ביממה
מתחברים לשיעור המרתק

להאזנה חייגו:

073-2951342

למסכת הנלמדת הקישו 1

בעלות שיחה רגילה

דף פ/א בל תגרע

חובה לקרוע את ציציות הטלית ברחובה של עיר!

בסוגייתנו אנו מתוודעים למצוות לא תעשה "בל תגרע" (דברים יג/א). בכל הש"ס מובאת דוגמא בודדת בלבד לאיסור זה, לגבי כהן שעסק בעבודת זריקת דם הקרבן על המזבח. עיתים, עבודת הזריקה כוללת ארבע "מתנות", נתינות, על גבי המזבח, וכהן שביצע שלש מתנות בלבד, עבר על איסור "בל תגרע", שהרי גרע ממצוות התורה.

הגאון בעל ה"שאגת אריה" זצ"ל, מצדד בספרו "טורי אבן" (בסוף "אבני מילואים" לר"ה כח), כי באיסור "בל תגרע" נצטוונו, לבלתי עשות מצווה חסירה, לא בשלמותה, כאותו כהן, שנתן שלש מתנות על המזבח במקום ארבע. אולם, מי שביטל מצוות עשה ולא ביצע את המצווה כלל, אמנם עבר על "ביטול עשה" אך לא עבר על איסור "בל תגרע", שעניינו **חיסור מקיום מצווה** ולא אי עשייתה כלל.

על בסיס ידיעה זו, מעלה ה"טורי אבן" הנחה מעניינת. אם יהודי עשה מצווה חסירה, באופן שעל ידי כך נחשב כמי שכלל לא קיים את המצווה, לכאורה, לא עבר על "בל תגרע", שכן, רק המקיים מצווה שלא בשלימות עבר על איסור זה, אך מי שבעקבות החסרון נחשב כמי שלא קיים כלל את המצווה, לא עבר על "בל תגרע".

אם ברצוננו לבדוק את נכונותה של הנחה זו, נתור אחר דוגמא הלכתית שכזו, של חסרון במעשה המצווה המבטל לחלוטין את קיום המצווה, ונבדוק אם אותו אדם עבר על "בל תגרע". ובכן, אחת הדוגמאות המובהקות לכך היא, באדם שניסה לקיים את מצוות ארבעת המינים על ידי שלשה מינים בלבד. יהודי זה, לא נחשב כמי שקיים **חלק** מן המצווה, משום שבהעדר אחד המינים, אין משמעות לשלשה הנותרים. לכאורה, לא עבר אדם זה על "בל תגרע", שהרי לא קיים מצווה חסירה, אלא לא קיים מצווה כלל.

והנה, כותב ה"טורי אבן", ב"ספרי" (פרשת ראה) כתוב במפורש, כי המפחית מארבעת המינים, עובר על איסור "בל תגרע"! הרי לנו, כי גם המקיים מעשה מצווה חסירה עובר על "בל תגרע", אף על פי שלא נחשב כמי שקיים מצווה כלל.

קביעה זו, הובילה את הגאון רבי עקיבא איגר זצ"ל להורות, כי פעמים שעל אדם לקרוע את ציציותיו! שהנה, נפסק להלכה ("שולחן ערוך" או"ח סימן י"ג סעיף ג), כי אדם המהלך ברחובה של עיר ומגלה שאחת מציציות בגדו נקרעה, ימהר לביתו כדי להסירו, שהרי אסור ללבוש בגד בעל ארבע כנפות ללא ציציות, אך אין הוא חייב להסירו ברחוב, משום "כבוד הבריות". בקשר לכך, כתב הגר"ע איגר זצ"ל (בהגהות על ה"שולחן ערוך" שם), כי מכל מקום, עליו להתיר את שלושת גדילי הציצית האחרים המחוברים לבגדו. זאת, מאחר שבעודם מחוברים הרי הוא מקיים מצוות ציצית בחסרון, שלש כנפות במקום ארבע והוא עובר על איסור "בל תגרע", ולפיכך, עליו להתירם, ואזי יעבור רק על ביטול עשה של מצוות ציצית... [מצוות "לא תעשה" לא הותרה משום כבוד הבריות].

בהמשך דבריו, מוסיף הגאון רבי עקיבא איגר זצ"ל נקודה חשובה להשלמת העניין. ביארנו, כי המקיים מצווה בחיסרון, עובר על איסור "בל תגרע", למרות שלא נחשב כמי שקיים את המצווה. יתכן, אומר הגר"ע, כי רק הלוש ציצית חסירה **לשם מצווה** עובר על איסור בל תגרע, אך אם אינו מתכוון לקיים מצווה, מדוע יעבור על בל תגרע. הרי מצווה - אינו מקיים, כך שאין בידי מצווה חסירה, והוא אף אינו מתכוון לקיים מצווה חסירה, על מה, איפוא, ייענש. דווקא זה המתכוון לקיים מצווה חסירה, ככהן המוזכר בסוגייתנו שניסה לקיים מצוות זריקה על ידי שלש מתנות במקום ארבע, עובר על איסור, לא כן, זה שאינו מתכוון למאומה. לפיכך, כתב, יתכן, שאם לאחר שנתלשה ציציתו, אותו אדם אינו מכוון לשם מצוות ציצית, אין מוטלת עליו החובה להתיר את שאר ציציותיו, אלא ימהר לביתו ויסיר את הבגד מעל גופו [וע"ע בעיקר דברי ה"טורי אבן" הנ"ל בשו"ת "בית הלוי" ח"א סימן מ"ב ועיין ב"ביאור הלכה" סימן ל"ד סוף סעיף ב'].

דף פ/א יש בילה

ההבדל בין יין מתוק למי ים ובין מי גשמים למי מעיינות

סוגייתנו דנה בשאלה יסודית בהלכות תערובת: "יש בילה או אין בילה?", היינו: כאשר שני משקים מעורבים ביחד, האם עלינו לחשוש שקיימים חלקים מסויימים בתערובת שאינם בליל של שני המשקים יחדיו כי אם של אחד מהם בלבד, או שמא, "יש בילה", ואין בנמצא בתערובת חלק של אחד המשקאות בלבד. כדי לסבר את האוזן בדבר השפעת הכלל "יש בילה" על עולם ההלכה, בחרנו בשאלה מעניינת שהועלתה על שולחן הפוסקים בירושלים, לפני שנים רבות.

קטלנית ליבום, וכתב, שיש מתירים משום ש"שומר מצוה לא ידע דבר רע". שאל הגר"ח קרייזוירט זצ"ל, רבה של אנטוורפן: מדוע ערל שמתו אחיו מחמת מילה פטור מלמול, הרי "שומר מצוה לא ידע דבר רע"? ויישב: כאשר מתו שלשה מחמת המילה הוחזקו אלו שהמצוה אינה מגינה עליהם, ולפיכך הם פטורים מלמול; שונה הדבר בקטלנית שאף שהוחזקה כקטלנית, לא הוחזקה כן כשהמדובר ביבום שהוא מצוה ("פניני חיים").

לומדים משניות וזוכים לאריכות ימים

(תקנת השבין לר' צדוק הכהן מלובלין ז"ע"א)

ללמוד משנה - מהיום זה קל!

תכנית לימוד יומית

שתי משניות יומיות להשלמת סדר ארעים בשנה

צלצלו עכשיו וקבלו ספר חודשי ראשון **חינם** *3764

פירוש ברור ונוח להבנה	גודל קומפקטי במיוחד	עיצוב מפורא ואותיות מאירות עיניים	מתאים לכל זמן וזמן	מנוי חודשי עד הבית
-----------------------	---------------------	-----------------------------------	--------------------	--------------------

לעילוי נשמת

הר"ר יוסף בונים גוטר ז"ל

ב"ר אליהו ז"ל נלב"ע ט"ו בתמוז תשמ"ג

תנצב"ה

הונצח ע"י המשפחה שיחיו

לעילוי נשמת

הר"ר אהרן יוסף הכהן זקון

AARON YOSEF ZAKON ז"ל

ב"ר יוחנן ז"ל נלב"ע י"ג בתמוז תש"ן

תנצב"ה

הונצח ע"י בני המשפחה שיחיו

לעילוי נשמת

הרב אליעזר בצלאל יוסף ז"ל בן האדמו"ר נתן דוד מפרצווא זצ"ל נלב"ע י"ז תמוז

ורעייתו מרת **בלה איטה** ע"ה בת ר' בן ציון ז"ל נלב"ע ט"ו תמוז תנצב"ה

הונצחו ע"י בנם דוד ודבי רבינוביץ שיחיו - פ"ת

נר ה' נשמת אדם

על הבדלים מהותיים בין... מים למים, מספר הגאון רבי שמואל הלוי ואזנר זצ"ל (שו"ת "שבת הלוי" ח"ה סימן קכ"ח), כאשר נוכח בזאת במו עיניו בבדיקה שערך מומחה למים. הנידון ההלכתי שבו עוסק בעל ה"שבת הלוי" בתשובתו זו, הוא בעניין "השקה" - חיבור, בין "מי האוצר" שבמקווה, שהם מי גשמים, לבין מי המקווה הרגילים. מאחר שיש לטבול במי גשמים בלבד ולא במים שנשאבו בכלים, קיים בכל מקווה "אוצר" שבו אגורים מי גשמים שנצברו בתוכו בטרם יצקו את גג המקווה, ובמשך שנים רבות אותם מים משמשים את מי המקווה על ידי חור שמחבר בין ה"אוצר" למקווה, ומקנה למי המקווה מעמד של מי גשמים. אחת המשימות הכבדות המוטלות על מתכנני מקוואות היא, לבנות את ה"אוצר" ואת המקווה בצורה כזו שמי הגשמים לא "יברחו" עם הזמן, בכל פעם שמחליפים את מי המקווה, ולבסוף יתמו [יש אפשרות של הכשר מקוה דרך "זריעה", ואינו קשור לנושא שלפנינו].

בין מים למים - בין מי גשמים למי נהרות: בתשובתו זו, דן הגר"ש ואזנר זצ"ל בהצעה שהועלתה, למקם את ה"אוצר" מתחת המקווה ולא בסמוך אליו, ועל ידי כך יוסר החשש שמי הגשמים יתחלפו במים שאובים, שכן, אין זה הגיוני שהמים השאובים, מי המקווה העליונים, ידחקו לחלוטין את מי הגשמים שתחתם. אולם, אותו מומחה למים טען, כי מי גשמים קלים יותר ממי מעיינות! והא ראייה, אם נטיל באותה קערה מי גשמים ומי מעיינות, מי הגשמים יצופו למעלה. אמר ועשה מעשה. נטל המומחה מי מעיינות, הטיל בהם צבע שלא הוסיף למשקלם, ועירבם עם מי גשמים. לאחר זמן, מי הגשמים צפו למעלה! מכאן, שהפתרון המוצע, למקם את ה"אוצר" מתחת למקווה, נושא בחובו בעיה חדשה, מאחר שמי המקווה הם מי ברז שמקורם במעיינות ותוך מספר שעות הם ישקעו למטה, לתוך ה"אוצר", ומי הגשמים יצופו למעלה, וחשל "אוצר". עם זאת, ניתן לשמר את מי ה"אוצר" על ידי חימום קפדני ותמידי של מי המקווה, או אז, מי המקווה החמים ישארו למעלה ולא ירדו למטה, שהרי, כידוע, מים חמים עולים למעלה ומים קרים יורדים למטה [ראוי לציין, שנידון זה של "מקווה על גבי מקווה" דברו בו בתשובות האחרונים, והרבה צידדו שלא יעשו כן, ויש שגם פסלו את הדבר. עיין "דברי חיים" ח"ב סימן פ"ח, שו"ת "אגרות משה" י"ד סימן ס"ה ועוד רבים].

אילן שינק מבור ביוב: מעשה באילן שצמח סמוך לבור ביוב, וינק ממנו את מימיו. יהודי ירא שמים שהתגורר בסמוך, הסתפק, שמא בשבת אסור לו לשפוך מים בכיור ביתו ובשאר מקומות השופכין, שהרי המים זורמים אל בור הביוב ונמצא, שהשקה בשבת את האילן! אמנם, הבור מלא במים גם לפני כן, אך מאחר ש"יש בילה בלח", עלינו להניח שכל טיפת מים שנכנסת אל הבור מתערבת בכל המים המצויים בו, וממילא, האילן ינק בשבת גם ממימיו! שאלה זו נידונה רבות בספרי הפוסקים, היו שהצדיקוה, היו ששללוה, ומאחר שעיקר הנידון נסוב סביב הלכות שבת, נדון בה בעזרת ה' בהרחבה במסכת שבת (עיין שו"ת "הר צבי" או"ח ח"א סימן קל"ה, שו"ת "מנחת שלמה" ח"א סימן ה' וסימן צ"א).

למרות שנפסק להלכה ש"יש בילה", הפוסקים חיוו את דעתם לגבי סוגי משקים יוצאים מן הכלל, שאינם מתערים בוודאות במשקה הנבלל בתוכם, עד שנוכל לקבוע ללא ספק כי "יש בילה".

ה"חוות יאיר" זצ"ל (שו"ת סימן ק"י), וה"חתם סופר" זצ"ל (שו"ת י"ד סימן ר"ד), מצטטים את הגמרא במסכת מכות (ד/א), שם נאמר, כי אם חבית יין נפלה לים הגדול ונשברה, אין לטבול מיד באותו מקום, שמא לא יטבול הטובל אלא ביין שיצא מן החבית ולא במי הים (עיין שם בתוס' ד"ה "אמר"). לכאורה יש להבין, לו "יש בילה בלח", מדוע יש לחשוש כי הוא טבל ביין בלבד ולא במי הים, וכי לא התערב היין במים, הרי "יש בילה"?

כשיין מתוק נבלל במי ים מלוחים: ה"חוות יאיר" זצ"ל מתרץ, שמדברי ה"כסף משנה" (הל' מקוואות פ"ו הל' י') עולה, כי דווקא כאשר מים נשפכים לתוך מים אחרים, בלילתם מושלמת מיד. אולם, החבית הלזו נפלה אל הים ונשברה בתוך המים, ויינה זרם מתוכה מעדנות אל המים ולא נשפך אליהם, ולפיכך, במקרה זה יש להמתין מעט עד לבליילה מושלמת של היין במים [עם זאת, הוא מעיר, כי תירוץ זה אינו מניח את דעתו, שהרי הטובל מערב את היין ואת המים על ידי טבילתו]. ואילו בעל ה"חתם סופר" זצ"ל, מביא מדברי הריטב"א (מכות שם), כי ההבדל בין הסוגיות נובע מכך, שיין מתוק מתקשה להבלל באופן מוחלט במי ים מלוחים.

חווייה רוחנית מרגשת

ספרון חודשי ללימוד יומי קצר
בכל יום משנה אחת
הלכה אחת וקטע מהגמרא

לחודש התנסות חינם!

חייג עכשיו: 3029 *

או שלח מייל לדוא"ל veten@meorot.co.il

